

Motion till riksdagen 2017/18:3947

av **Beatrice Ask m.fl. (M, C, KD)**

med anledning av prop. 2017/18:55 Ökad insyn i partiers finansiering – ett utbyggt regelverk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda medlemmars samtycke ska krävas för att organisationer som företräder arbetsmarknadens parter ska kunna använda medlemsavgifter till ekonomiskt stöd för politiska partier eller valkandidater, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det för den enskilde tydligt ska framgå om ett lotteri anordnas för att finansiera partipolitisk verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den 1 april 2014 trädde lagen (2014:105) om insyn i finansiering av partier, kallad insynslagen, i kraft. Insynslagen gäller för partier som deltar i val till riksdagen och Europaparlamentet såvitt avser deras verksamhet på central nivå. Partier på regional och lokal nivå omfattas inte av lagens tillämpningsområde. Någon lagstiftning som direkt begränsar partiers rätt att ta emot anonyma bidrag finns för närvarande inte. Däremot har det, på riksdagens eget initiativ, införts ett indirekt förbud mot anonyma bidrag som trädde i kraft samtidigt som insynslagen. En förutsättning för att ett parti ska kunna få statligt partistöd enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier är att partiet försäkrar att det, dess ledamöter eller ersättare för ledamöter av riksdagen eller Europaparlamentet, inte har tagit emot något anonymt bidrag.

Lagen om insyn i finansiering av partier ger allmänheten god insyn i hur partier på central nivå finansierar sin politiska verksamhet och hur deras valkandidater finansierar sina personvalskampanjer. Lagen kompletteras av bestämmelser i lagen om statligt stöd till politiska partier som innebär ett indirekt förbud mot anonyma bidrag. Diskussionen om reglerna och Europarådets rekommendationer om gemensamma regler mot korruption har emellertid pekat på att området behöver regleras ytterligare.

Alliansregeringen beslutade därför den 19 juni 2014 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppgift att analysera vissa frågor om insyn i partiets och valkandidaters finansiering i syfte att åstadkomma ett sammanhållet och väl avvägt regelverk i fråga om insyn i partifinansiering (dir. 2014:90). Enligt tilläggsdirektiv som beslutades den 31 mars 2016 förlängdes utredningstiden till den 31 oktober 2016 (dir. 2016:30).

Regeringen har nu lämnat sin proposition i frågan. Vi ställer oss bakom huvuddelen av förslagen, men anser att förslaget brister på två punkter. Det gäller avsaknaden av regler om samtycke från enskilda medlemmar rörande ekonomiskt stöd från organisationer på arbetsmarknaden till partier eller valkandidater. Vi anser också att det ska framgå tydligt för lottköpare när lotteriverksamhet är en del av partiets finansiering.

Enskilda medlemmar ska själva bestämma om de vill bidra med ekonomiskt stöd som organisationer på arbetsmarknaden lämnar till partier eller valkandidater

Så sent som på 90-talet avskaffades kollektivanslutningen av fackliga medlemmar till Socialdemokraterna. Fram till dess kunde fackliga organisationer ansluta sina medlemmar till partiet utan att tillfråga enskilda och oavsett politisk åsikt. Rester av denna kultur finns kvar.

Den parlamentariska kommittén hade i uppdrag att analysera och överväga om det borde införas ett krav på samtycke från enskilda medlemmar när det gäller ekonomiskt stöd som organisationer vilka företräder arbetsmarknadens parter lämnar till partier eller valkandidater. Något sådant förslag lämnades inte av kommittén, vilket bl.a. motiverades med svårigheten att hitta en lämplig utformning.

Sådan reglering finns emellertid i andra länder, exempelvis i Danmark. Enligt de danska reglerna ska arbetsgivarföreningar, fackföreningar och andra fackliga sammanslutningar, vars huvudsakliga syfte är att tillvarata ekonomiska intressen för de yrkesgrupper som medlemmarna tillhör, säkerställa att bidrag till politiska partier eller annan partipolitisk verksamhet av medel som härrör från föreningens medlemmar ska vara frivilligt för varje enskild medlem. Detta sker genom blanketter på vilka medlemmar kan skriva under om de inte vill att medlemsavgiften de betalat till föreningen ska användas till bidrag till politiska partier. Det är fullt möjligt att införa detta också i Sverige.

Lotteriverksamhet ska inte smygvägen bidra till partiets finansiering

Det förekommer att politiska partier anordnar lotteriverksamhet som kan utgöra en betydande del av partiets intäkter. Vi anser att det är rimligt att lottköpare tydligt ges information om ett lotteri anordnas för att finansiera partipolitisk verksamhet.

Den parlamentariska kommittén presenterade inte ett sådant förslag utan hänvisade till pågående översyn av lotterilagstiftningen. Vi menar att ett tydligt ställningstagande i frågan behövs så att det också kan inkluderas i en ny lotterilagstiftning. Det är inte tillfyllest att endast Lotteriinspektionen vet vem som står bakom ett lotteri. Den enskilde bör i linje med propositionens syfte – att öka allmänhetens insyn i partiets finansiering – få information på ett tydligt sätt.

Överväg åtgärder mot lotteriförsäljning på kredit

Det har under våren 2017 framkommit att ett riksomfattande lotteri säljer lotter på kredit i stor omfattning och att deras fordringar på ett stort antal lottköpare har lämnats till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Företrädare för lotteriet har uppgett att de inte längre kommer att lämna fordringar på lottköpare för indrivning.

Genom kreditförsäljning av lotter kan köpare med dålig personlig ekonomi hoppas få en sådan vinst att deras ekonomi förbättras så att de i efterhand kan betala lotterna. Sådan lotteriförsäljning måste anses vara osund. För nästan alla lottköpare med dålig ekonomi skadar den ytterligare deras ekonomi. Åtgärder mot lotteriförsäljning på kredit bör ses över inom ramen för en långsiktigt hållbar spelpolitik.

Beatrice Ask (M)

Per-Ingvar Johansson (C)

Tuve Skånberg (KD)